

РАДОЧИН К. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС КАРЛОСА РУІСА САФОНА
(на матеріалі роману “Тінь вітру”)

Стаття освітлює синтаксичні особливості художнього мовлення іспанського письменника К. Р. Сафона на матеріалі роману “Тінь вітру”. Було визначено найбільш уживані засоби експресивного синтаксису, підсиленого використанням стилістичних прийомів та фігур.

Ключові слова: авторський ідіолект, ідіостиль, ускладнена синтаксична конструкція, стилістична синтаксична конструкція, стилістичний прийом.

Статья описывает синтаксические особенности художественного стиля испанского писателя К. Р. Сафона на материале романа “Тень ветра”. Были определены чаще всего употребляемые средства синтаксического синтаксиса, который усиливается, благодаря стилистическим приемам и фигурам.

Ключевые слова: авторский идиолект, идиостиль, усложненная синтаксическая конструкция, стилистическая синтаксическая конструкция, стилистический прием.

The article describes syntactic features of the artistic style of the Spanish writer C. R. Zafon on the basis of the novel ‘The Shadow of the Wind’. We identified the most frequently used means of the expressive syntax that is intensified by stylistic figures.

Key words: author’s idiolect, idiostyle, complex syntactic structure, stylistic syntactic structure, stylistic figure.

Вивчення авторських ідіолектів письменників сьогодення дає можливість на наукових засадах поглибити знання про норми сучасної мови. Використання тих чи інших одиниць мови в комунікації зумовлюється авторським вибором, на який впливають індивідуальність автора художнього твору, його психічні особливості, біографія, інтелект, життєві переконання, концептуальна картина світу тощо [1:231].

Дослідження у лінгвістиці останніх часів свідчать про визначну роль синтаксису в породженні як усного, так і писемного мовлення. На основі визначень, запропонованих Ю. Н.

Радочин К. В.

Карауловим, В. А. Салимовським, Л. Г. Бабенко, ідіостиль художнього тексту можна визначити як актуалізацію мовленнєвої особистості письменника в особистому стилі вираження, яке представлено індивідуальним поєднанням текстових зовнішніх та внутрішніх параметрів, кожен з яких оснований на відповідному типі референтних зв'язків. На думку В. Виноградова, образ автора є акумулюючим фактором неповторності стилю художнього твору, який впливає на характер оцінювання зображувальних явищ через вибір мовного матеріалу [2]. На думку Ю. Н. Караулова, інтралінгвістична складова ідіостилу представлена його вербально-семантичним рівнем, а когнітивний та прагматичний рівні формують його екстралінгвістичну складову [3:89].

Проблема вираження авторського задуму через лексико-граматичні комплекси полягає у питанні кореляції між їхньою формою та змістом. Фактор обмірковування, який діє у процесі створення художнього тексту, базується на більш свідомому виборі синтаксичної форми у писемному мовленні та відміну від усного, для якого характерні спонтанні висловлювання. Взаємозалежність форми і змісту є більш міцною у письмових текстах, ніж в усному мовленні [1:232]. Стилiстичні особливості синтаксису досліджувалися такими мовознавцями І. Білодід [4], В. Виноградов [2], О. Потебня, В. Ващенко, Л. Мацько [5].

Актуальність статті визначається спрямуванням сучасних досліджень художнього тексту на комплексний підхід до вивчення синтаксичних конструкцій.

Предметом дослідження є засоби експресивного синтаксису у творах К.Р. Сафона.

Об'єктом дослідження слугували синтаксичні конструкції, відібрані у результаті суцільного обстеження роману К. Р. Сафона «Тінь вітру».

Аналіз лексико-граматичних комплексів мовлення такого автора, як К. Р. Сафон з погляду реалізації авторських інтенцій розкриває сутність функціонування сучасної іспанської мови. Карлос Руїс Сафон – сучасний іспанський письменник. Стиль роману “Тінь вітру” привернув увагу читачів, критиків та

дослідників. Твори К. Р. Сафона характеризується дуже вишуканим стилем, на який вплинули такі фактори як естетика готики та експресіонізму, аудіовізуальний наратив та поєднання різних наративних елементів. Ця техніка дозволяє поєднувати різноманітні елементи з традиційного роману XIX століття [6].

Стилістичний синтаксис прози – це сукупність найбільш вживаних синтаксичних конструкцій у художньому мовленні письменників, що забезпечує найбільшу виразність та емоційність тексту, сприяє розумінню та актуалізації змісту [4].

Одна з найпомітніших тенденцій тексту – це кількість описів. У тексті є діалоги, але описи домінують. Особливості синтаксичної організації тексту автора полягають у вживанні ускладнених синтаксичних конструкцій, що надає реченню особливої виразності, та змістовності:

Quizá fuera la caminata a paso ligero que me había levantado el ánimo, quizá fueran mis dieciocho años y el hecho de que pasaba más tiempo entre las musas atrapadas en tomos viejos que en compañía de muchachas de carne y hueso, que siempre me parecían a años luz del fantasma de Clara Barceló, pero en aquel momento, leyendo cada pliegue en la anatomía de aquella estudiante a la que únicamente podía ver de espaldas pero que me imaginaba en tres dimensiones y perspectiva alejandrina, se me pusieron unos dientes largos como palmatorias [9:59].

Ядром побудови конструкцій такого типу є категорія однорідності. Вона надає мові письменника більшої експресивності, емоційності художнього мовлення та сприяє досягненню семантичної глибини висловлювання. Крім того, довгі складні речення мають набагато більше можливостей, щоб виразити завершену думку. Якщо ці речення перетворити в прості, то стиль автора втрачається та відбувається злам стилю, форми і змісту твору. Карлос Руїс Сафон вживає багатокomпонентні складні речення з різними видами сполучникового (сурядного та підрядного) зв'язку:

En su favor tengo que decir que, pese a que debíamos tener pinta de pelagatos, el encargado nos dejó manosear la pluma cuanto

quisimos, la llenó de tinta para nosotros y me ofreció un pergamino para que pudiese anotar mi nombre y así iniciar mi carrera literaria a la zaga de Victor Hugo [9:17].

Розмаїття підрядних зв'язків в одному реченні поєднуються з вживанням герундіальних та вставних конструкцій:

Un laberinto de corredores y estanterías repletas de libros ascendía desde la base hasta la cúspide, dibujando una colmena tramada de túneles, escalinatas, plataformas y puentes que dejaban adivinar una gigantesca biblioteca de geometría imposible [9:2].

Las farolas de las Ramblas dibujaban una avenida de vapor, parpadeando al tiempo que la ciudad se desperezaba y se desprendía de su disfraz de acuarela [9:2].

Aquellas primeras imágenes, el eco de esas palabras que creemos haber dejado atrás, nos acompañan toda la vida y esculpen un palacio en nuestra memoria al que, tarde o temprano – no importa cuántos libros leamos, cuántos mundos descubramos, cuánto aprendamos u olvidemos—, vamos a regresar [9:4].

- Mire, Merceditas, porque me consta que es usted una buena persona (si bien algo estrecha de entendimiento y más ignorante que un zote), y en estos momentos se presenta una emergencia social en el barrio frente a la que hay que priorizar esfuerzos, porque si no, le iba yo a aclarar a usted un par de puntos cardinales [9:89].

A nadie le cabía la menor duda de que la criada — belleza de ébano dotada de mirada y talle que según las crónicas de sociedad inducía taquicardias — era en realidad su amante y guía en placeres ilícitos e innombrables [9:138].

En ausencia de Zacarías (a quien tomaba por emisario de los cielos, pues de negro o no, era un ángel luminoso —y el hombre más guapo que había visto o soñado jamás—), la Jacinta hablaba con Dios a solas, en los rincones, sin verle y sin esperar que él se molestase en contestar porque había mucha pena en el mundo y lo suyo al fin y al cabo eran pequeñeces [9:156].

Різновидом довгого складного речення є період – стилістична синтаксична конструкція, яка являю собою довге складне речення та за допомогою повторення однотипних

елементів виражає завершену думку. Ця фігура додає урочистий відтінок:

La idea de que la muerte pudiera caminar a mi lado, con rostro humano y corazón envenenado de odio, luciendo uniforme o gabardina, que hiciese cola en el cine, riese en los bares o llevase a los niños de paseo al parque de la Ciudadela por la mañana y por la tarde hiciese desaparecer a alguien en las mazmorras del castillo de Montjuïc, o en una fosa común sin nombre ni ceremonial, no me cabía en la cabeza [9:19].

Y aun así no puedo dejar que te vayas para siempre y me olvides sin que sepas que no te guardo rencor, que yo lo sabía desde el principio, que sabía que te iba a perder y que tú nunca ibas a ver en mí lo que yo en ti [9:81].

Поширеним стилістичним прийомом служить апозиція, яка виконує функцію доповнюючого додатку у стислій формі для підкреслення істотної риси персонажів, об'єктів твору. Таким означенням найчастіше виступають прикметники:

La Bernarda había llegado a Barcelona poco después de la guerra, huyendo de la pobreza y de un padre que a las buenas le pegaba palizas y la trataba de tonta, fea y guarra, y a las malas la acorralaba en las porquerizas, borracho, para manosearla hasta que ella lloraba de terror y él la dejaba ir, por mojigata y estúpida, como su madre [9:23].

El extraño emitió un sonido sordo, agónico [9:30].

Los pasos invisibles de los gatos me seguían a través del corredor, expectantes [9:31].

El invernadero de Barceló se abrió ante mí, denso e impenetrable [9:31].

А також апозиція виражається дієприкметниками та іменниками з прийменником *de*:

Monsieur Benarens había decidido acogerla con los brazos, y las gónadas, abiertos [9:228].

La imaginé tendida en su lecho, dormida [9:32].

El aliento de un piano flotaba en el aire, lánguido y arrastrando las notas con desabrigo [9:21].

Noté que no olía a tabaco, sino a papel quemado. Papel bueno, de
Libro [9:29].

Яскравим виражальним засобом синтаксису є парцеляція – поділ речень на частини. Після закінченого речення подається нова інформація, що доповнює перше речення, привертаючи увагу читача та виконуючи експресивну роль:

La decisión estaba tomada. Por ambas partes [9:3].

Al anochecer, mi padre se retiró a su habitación, se enfundó su mejor traje y regresó con un paquete envuelto en papel de celofán que colocó en la mesita del comedor. Mi regalo [9:27].

Hace mucho que sé que lo tienes. La gente habla. Yo escucho [9:29].

– *Lo tiene un tal Adrián Neri. Músico. A lo mejor le suena* [9:30].

Asentí. Otro loco. La noche de Barcelona los coleccionaba a puñados. Y a los idiotas como yo, también [9:34].

Зміна місця присудку у розповідних реченнях вважається також стилістично маркованою задля досягнення емоційності висловлювання:

Al margen de estas peculiaridades, Barceló poseía una memoria de elefante y una pedantería que no desmerecía en porte o sonoridad, pero si alguien sabía de libros extraños, era él [9:6].

Poco imaginaba yo que mis problemas apenas habían empezado [9:26].

— *Pues vengan a sentarse con nosotros, que esta efemérides hay que celebrarla — proclamó Barceló* [9:6].

Lo que quiero es el libro [9:22].

Arrogante como sólo los imbéciles pueden serlo [9:37].

Характерною ознакою роману є перелічення окремих слів та словосполучень. Цей синтаксичний стилістичний засіб досягається завдяки повторенням однорідних синтаксичних одиниць різного обсягу в межах висловлювання [7:448]:

Me sentí rodeado de millones de páginas abandonadas, de universos y almas sin dueño, que se hundían en un océano de oscuridad

mientras el mundo que palpitaba fuera de aquellos muros perdía la memoria sin darse cuenta día tras día, sintiéndose más sabio cuanto más olvidaba [9:42].

En este lugar, los libros que ya nadie recuerda, los libros que se han perdido en el tiempo, viven para siempre, esperando llegar algún día a las manos de un nuevo lector, de un nuevo espíritu [9:3].

Mientras Antoni Fortuny se deshacía en remordimientos y resquemores, Sophie, al otro lado del muro, se apagaba lentamente, viendo su vida naufragar en un soplo de engaños, de abandono, de culpa [9:73].

У романі К. Сафона існують різні види повторів, основними з яких є: анафора, епіфора, анадиплоза, обрамлення. При анафорі повторюються слова, словосполучення на початку речення. Ця стилістична фігура створює динаміку та ритм речень, наближаючи їх до мови поезії:

—*No puedo acordarme de su cara. No puedo acordarme de la cara de mamá* —*murmuré sin aliento* [9:1].

—*Pero ¿qué tiene este pobre hombre, por Dios? ¿Qué tiene? — gemía doña Encarna desde la puerta, agitando la cabeza* [9:48].

Tres veces intenté seguir una ruta que había creído memorizar, y tres veces me devolvió el laberinto al mismo punto del que había partido [9:41].

—*No se moleste, de verdad. —No me molesto. Lo hago por mí, no por usted* [9:36].

Епіфора – це стилістична фігура, протилежна анафорі, повторення однакових слів, словосполучень у кінці речення:

—*Daniel, lo que vas a ver hoy no se lo puedes contar a nadie, — advirtió mi padre—. Ni a tu amigo Tomas. A nadie* [9:1].

Анадиплоза – стилістична фігура, яка полягає у повторенні певної важливої ідеї у межах одного речення або у декількох реченнях [8:42]:

En este lugar, los libros que ya nadie recuerda, los libros que se han perdido en el tiempo, viven para siempre, esperando llegar algún día a las manos de un nuevo lector, de un nuevo espíritu [9:3].

—*Creo que vamos a tener que buscarle a usted una mujer — dije—. Una mujer le alegrará la vida, ya lo verá* [9:50].

Noté que no olía a tabaco, sino a papel quemado. Papel bueno, de libro [9:29].

Cada libro, cada tomo que ves, tiene alma. El alma de quien lo escribió, y el alma de quienes lo leyeron y vivieron y sonaron con el [9:2].

Aquella fue la primera vez en que me di cuenta de que mi padre envejecía y de que sus ojos, ojos de niebla y de pérdida, siempre miraban atrás [9:1].

De las puertas entreabiertas se asomaban varias caras chupadas y asustadas, caras de pensión y sopa aguada [9:47].

La novela relataba la historia de un hombre en busca de su verdadero padre, al que nunca había llegado a conocer y cuya existencia solo descubría merced a las últimas palabras que pronunciaba su madre en su lecho de muerte. La historia de aquella búsqueda se transformaba en una odisea fantasmagórica en la que el protagonista luchaba por recuperar una infancia y una juventud perdidas, y en la que, lentamente, descubríamos la sombra de un amor maldito cuya memoria le habría de perseguir hasta el fin de sus días [9:4].

Обрамленням називають такий вид повтору, в якому початок і кінець ідентичні, що створює своєрідну рамку речення:

—*¡Qué busto, Jesús, María y José, qué busto!* —*exclamó en plena proyección, poseído* [9:49].

Tres veces la tuvieron que llevar al hospital, óigame, tres [9:64].

Página a página, me deje envolver por el sortilegio de la historia y su mundo hasta que el aliento del amanecer acarició mi ventana y mis ojos cansados se deslizaron por la última página [9:4].

Усі види повтору є засобом експресивного, логічного підсилення змісту висловлювання і необхідним елементом художнього впливу на читача.

Для тексту характерне використання зєвгми (різновиду еліпсису, при якому слова можуть випадати із речення), що робить

мовлення яскравим, допомагає встановити прямий контакт з читачем, може впливати на його думку, а також полегшує сприйняття основної інформації. Опущені члени лени речення завжди знаходяться в колі мислення читача. Те, що виражається у повному реченні експліцитно, у зевгмі наявно імпліцитно. Наприклад:

La lluvia le azotaba el rostro, barriendo las lágrimas y la rabia [9:144].

У реченні *barriendo* об'єднує дві іменникові групи *las lágrimas* у *la rabia*. Використання зевгми автором специфічне – шляхом поєднання двох паралельних структур, вжитих у прямому (*barriendo las lágrimas*) та у переносному (*barriendo la rabia*) значеннях.

Lo único roto que saqué de todo aquello fue un labio y la vergüenza [9:143].

Вираз *sacar algo roto* – ядро речення, яке об'єднує іменникові групи *un labio* і *la vergüenza*. При цьому, *saqué un labio roto* є самостійною повнозначною лексико-семантичною сполукою, у той час як вираз *saqué la vergüenza rota* потребує певного контексту:

El camarero asintió y partió, arrastrando los pies y el alma [9:6].

Me incorporé trabajosamente, y descubrí que en el en el forcejeo Neri me había desgarrado la chaqueta y el orgullo [9:33].

Me quedé sosteniendo la tarjeta en la mano y la palabra en los labios [9:136].

Llegué a casa al amanecer, arrastrando aquel absurdo traje de prestado y el naufragio de una noche interminable por calles húmedas y relucientes de escarlata [9:180].

Monsieur Benarens había decidido acogerla con los brazos, y las gónadas, abiertos [9:228].

Bastaría para que olvidase todo plan de boda y no pudiera albergar más pensamiento que regresar a Barcelona en busca de Penélope y de una vida derramada [9:239].

Дослідження синтаксичної організації тексту роману К. Р. Сафона «Тінь вітру» дало можливість визначити такі експресивні засоби художнього впливу на читача: ускладнені синтаксичні конструкції; багатокomпонентні складні речення з різними видами сурядного та підрядного сполучникового зв'язку; поєднання підрядних зв'язків в одному реченні з герундіальними та вставними конструкціями. Виразність синтаксичних структур посилюється образністю внаслідок використання стилістичних фігур, серед яких широко використовуються апозиція, парцеляція, період, повтори, зевгма (як стилістичний засіб редукації) та інверсія (як стилістичний прийом зміни порядку слів).

ЛІТЕРАТУРА

1. *Філоненко Н. Г.* Дієслівно-прислівникові конструкції к романі А. Камю “La Peste”: лексико-семантичний аспект/ Наталія Георгіївна Філоненко / Проблеми семантики слова, речення та тексту : зб. наук. праць / відп. ред. Ніна Миколаївна Корбозерова. – К. : Вид-во Київськ. нац. лінгв. ун-ту, 2006. – Вип. 16. – С. 224-230.
2. *Виноградов В. В.* Проблема авторства и теория стилей / Виктор Владимирович Виноградов. – М. : Гос. изд. художественной литературы, 1961. – 613 с.
3. *Караулов Ю. Н.* Русский язык и языковая личность / Юрий Николаевич Караулов. - М. : Изд-во ЛКИ, 2010. – 264 с.
4. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика / За заг. ред. акад. І. К. Білодіда / Іван Константинович Білодід. – К. : Наук. думка, 1973. - 588 с.
5. *Мацько Л. І.* Стилїстика української мови : Підручник / За ред. Л. І. Мацько / Мацько Любов Іванівна, Олеся Михайлівна Сидоренко, Оксана Михайлівна Мацько. - К. : Вища школа, 2003. - 462 с.
6. *Tosaus, E.R.* Algunas consideraciones sobre La sombra del viento de Ruiz Zafón / Eduardo Ruiz Tosaus // *Espéculo. Revista de estudios literarios.* Universidad Complutense. - Madrid, 2008.
7. Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Наука, 1990. – 864 с.
8. *Шишкова Т. Н.* Стилїстика испанского языка : Учеб.пособие для ин-тов и фак. иностр. яз. / Татьяна Владимировна Шишкова, Хуан Карлос Леонидович Попок – Минск : Выш. шк., 1989. – 135 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

9. *Zafón C. R.* Sombra del viento [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://content.yudu.com/Library/A1zori/LaSombraDelViento/resources/59.htm>